רשי - קטנות היו

א"ל כאותן של בית אביך, ואמר ר' אבא בר כהנא אמר ר' חנינא קרונות של בית רבי מותר לטלטלן בשבת א"ל ר' זירא בניטלין באדם אחד או בשני בני אדם? א"ל כאותן של בית אביך, ואמר ר' אבא בר כהנא התיר להם ר' חנינא לבית רבי לשתות יין בקרונות של נכרי בחותם אחד ולא ידענא אי משום דסבר לה כר' אליעזר אי משום אימתא דבי נשיאה: **מתני'** נכרי שהדליק את הנר, משתמש לאורו ישראל, ואם בשביל ישראל אסור. מילא מים להשקות בהמתו משקה, אחריו ישראל, ואם בשביל ישראל אסור. עשה נכרי כבש לירד בו, יורד אחריו ישראל, ואם בשביל ישראל אסור, מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באין בספינה ועשה נכרי כבש לירד בו וירדו בו ר"ג וזקנים: **גמ'** וצריכא: דאי אשמעינן נר משום דנר לאחד נר למאה' אבל מים ליגזר דילמא אתי לאפושי בשביל ישראל' וכבש ל"ל מעשה דרבן גמליאל וזקנים קמ"ל. ת"ר נכרי שליקט עשבים מאכיל אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור. מילא מים להשקות בהמתו משקה אחריו ישראל, ואם בשביל ישראל אסור, בד"א שאין מכירו אבל מכירו אסור איני והאמר רב הונא אמר רבי חנינא מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים בשבת אבל לא על גבי מוקצה בשבת דקאים לה באפה ואזלא היא ואכלה. אמר מר בד"א שאין מכירו אבל מכירו אסור הא רבן גמליאל מכירו הוה? אמר אביי שלא בפניו הוה רבא אמר אפי' תימא בפניו, נר לאחד נר למאה' מיתיבי אמר להן רבן גמליאל הואיל ושלא בפנינו עשאו נרד בו אימא הואיל ועשאו נרד בו' תא שמע עיר שישראל ונכרים דרין בתוכה והיתה בה מרחץ המרחצת בשבת אם רוב נכרים מותר לרחוץ בה מיד, אם רוב ישראל ימתין בכדי שיחמו חמין? התם כי מחממי, אדעתא דרובא מחממי תא שמע נר הדלוק במסיבה: אם רוב נכרים מותר להשתמש לאורה, אם רוב ישראל אסור, מחצה על מחצה אסור? התם נמי כי מדלקי

אדעתא

של בית אביך. דקטנות היו אבל גדולות אדם קובע להם מקום: **קרונות.** עשויות לבני אדם: **אי משום דסבר כרבי אליעזר.** דאמר במסכת ע"ז (דף לא.) יין מותר בחותם אחד: **אי משום אימתא דבי נשיאה.** שהיה הנכרי המביאו ירא מן הנשיא שהיה שליט על פי המלכות ומשום דאיירי ר' אבא בר כהנא לעיל גבי נחם נקט כל הני בשמיה: **מתני' אם בשביל ישראל אסור.** מדרבנן: **מילא מים.** מבור ברה"ר: **כבש.** עושין בספינה גדולה לירד בו מספינה ליבשה: **גמ' נר לאחד נר למאה.** כיון דנכרי לצרכו הדליק ליכא למימר דבשביל ישראל אפיש: **כבש למה לי.** הא דומיא דנר הוא כבש לאחד כבש למאה: **מאכיל אחריו ישראל.** את בהמתו "ואחריו" דוקא נקט בשולא דנכרי לצורך עצמו עביד: **אבל מכירו אסור.** דחיישינן דעביד נמי אדעתא דידיה: **מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים.** מחוברים: **בשבת.** לרעות וליכא למיגזר שמא יתלוש ויאכיל: **ואינו מעמידה ע"ג מוקצה.** שמא יטול בידו ויאכיל והא נמי מוקצין נינהו לגבי טלטול דאתמול הוו מחוברין: **דקאים ליה באפה.** שלא תפנה למקום אחר: **ואזלא ואכלה.** אבל הוא אינו עומד על העשבים קרוב להם דניחוש לשמא יטול ויאכיל: **מכירו הוה.** שהרי בספינה היה בא עמו: **שלא בפניו הוה.** כשעשאו לא היה רבן גמליאל שם דניכוין ליה: **נר לאחד נר למאה.** כבש לאחד כבש למאה אבל גבי עשבים כשהוא מכירו מרבה בשבילו: **הואיל ושלא בפנינו כו'.** קשיא לרבא דשמעינן מינה דבפניו אסור ואע"פ שאין כאן מרבה בשבילו: **אימא הואיל ועשאו נרד בו.** וטעמא לאו משום שלא בפניו הוא אלא הכי הוה מעשה: **מותר לרחוץ בה מיד.** למוצאי שבת: **בכדי שיחמו חמין.** שלא יהנה במה שהקדימו להחם בשבת וכן בכל מעשה שבת נתנו חכמים שיעור להמתין לערב בכדי שיעשו והא הכא דחימום לאחד חימום למאה דבבת אחת מחממין וקתני אם רוב ישראל דהוי דומיא דמכירו דמסיק אדעתיה לעשות אף בשבילו אסור ואע"ג דשלא בפניו וקשיא בין לאביי בין לרבא: **אדעתא דרובא מחממי.** ועיקר חילול השבת בשבילם, אבל נכרי וישראל, דנכרי אדעתא דנפשיה הוא דעביד שרי: לאביי שלא בפניו, ולרבא אפי' בפניו: **נר הדלוק במסיבה.** של בני אדם: **אם רוב ישראל אסור.** והא הכא דהוי דומיא דמכירו הואיל ורובא נינהו אסיק דעתיה להדליק אף בשבילם וקתני אסור:

אדעתא

אמר ליה כאותן של בית אביך. פי' שהם גדולים או קטנים דלית להו חידקי כמו שפירשתי לעיל (דף לה.*): **משתמש** ישראל לאורה. ולא גזרינן שמא ידליק כדגזרינן בפ"ק דביצה (דף ג.) פירות הנושרין שמא יעלה ויתלוש ובמשקין שזבו שמא יסחוט משום דסחיטה ותלישה הם קלים לעשות ואדם להוט אחריהם לפי שהן דבר אכילה אבל בכל הני דהכא אינן קלין לעשות כל כך ואין אדם להוט אחריהן: **ואם** בשביל ישראל אסור. נראה דאסור לכל ישראל דדוקא בחוץ לתחום דרבנן אמר בפרק בכל מערבין (עירובין דף מ.) ובאין צדין (ביצה דף כה.) הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר אבל באיסורא דאורייתא כי הכא לא ואע"ג דישראל המבשל בשבת בשוגג יאכל התם לא חיישינן אי שרית ליה לאכול דילמא אתי לבשולי במזיד דהא איכא איסור סקילה וחמיר עליה אבל בנכרי העושה לצורך ישראל אי שרית ליה אתי למימר לנכרי לעשות בשבילו ולא דמי להא דאמר לעיל* נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה והכא אסור כשעושה בשביל ישראל דכי אמרינן דנכרי אדעתא דנפשיה קא עביד הנ"מ בכיבוי וכיוצא בו שאין ישראל נהנה במעשה הנכרי אבל הכא שגוף ישראל נהנה במעשה של נכרי לא אמרינן אדעתא דנפשיה קעביד הואיל והנכרי מתכוין להנאתו כך פירש רבינו שמשון הזקן: **משקה** אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור. אומר ר"ת מדנקט בהמתו ולא נקט מילא מים לעצמו דוקא להשקות בהמתו אסור משום שלא היה יכול להביאה לתוך הבור אבל הוא עצמו שרי דמטפס ועולה מטפס ויורד וכיון שיכול ליכנס לתוך הבור ולשתות לא אסרו לו בשביל שמילא אותם נכרי והא דאסרינן בגמרא נכרי שליקט עשבים לצורך ישראל אע"ג דישראל יכול להעמיד בהמתו על גבי העשבים במחובר אומר ר"ת דהתם נמי איירי בתרי עברי דנהרא שלא היה יכול *להביא הבהמה לשם ואע"ג דהך בבא דמילא מים משום חידוש דהיתרא קתני לה כדמוכח בגמרא מיהא בהמתו משום איסורא נקט לה וה"ר אליהו הביא ראיה להתיר מפירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו שלא הפסידו היתירן הראשון כדאמר בפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מה:) ה"ה המים שמתחילה היה יכול(א) לבא שם והביאו דרך רה"ר דשרו ולא דמי דהתם לא אתעבידא בהו איסורא דאורייתא מיהו לענין אותו ישראל עצמו לא מצינו חילוק ור"י אומר דה"ה לישראל עצמו אסור והאי דנקט בהמתו לאשמעינן רבותא דלא גזרינן דילמא אתי לאפושי בשביל ישראל שבהמה רגילה לשתות הרבה אבל ישראל עצמו פשיטא דשותה אחריו דליכא למיחש כולי האי דילמא אתי לאפושי דבדלייה אחת מספק הרבה לצרכו ולצורך ישראל ולפי זה אם נמשכו המים לצורך ישראל זה אסור לכל ישראל אי איכא איסורא דאורייתא כגון שמביאם דרך רה"ר או מרה"י לרה"ר אבל בכרמלית שרי לישראל אחר ויש שרצו לומר דדוקא שתיה אסורה אבל לרחוץ ידיו ורגליו ושאר תשמישין שרי כדאמר בפרק חרש (יבמות דף קיד.) רבי יצחק אירכסו ליה מפתחות דבי מדרשא כו' אמר ליה דבר טליא וטליתא ליטיילו התם דאי משכח להו מייתי להו אלמא יכולין ליהנות ממפתחות להשתמש בהם בשבת ואין נראה לר"י כלל דהתם אין עושין לדעת ישראל ועוד דהרי כבש ונר וכמה דברים דאסור להשתמש בהם בשבת כשנעשין לצורך ישראל. ה"נ לא שנא שתיה לא שנא שאר תשמישין אסירי:

איני והאמר רב הונא אמר רב חנינא מעמיד אדם כו' אבל לא על גבי מוקצה. והני עשבים נמי מוקצין נינהו שנלקטו היום מן המחובר וא"ת ולימא דהך ברייתא רבי שמעון היא דלית ליה מוקצה וי"ל דמשני לה אפילו כר' יהודה א"נ מודה ר"ש במוקצה דמחובר כדפי' בקונטרס בפרק אין צדין (ביצה דף כד:) מדלא ליקטן מאתמול אקצינהו והוי כגרוגרות וצימוקים ובריש ביצה (דף ג.) דאסר פירות הנושרים משום גזירה שמא יעלה ויתלוש ולא אסר להו משום מוקצה משום דמוכנים לעורבים כי ההיא דמקום שנהגו (פסחים דף נו:) והכא איירי כשאין הבהמה יכולה לבא ולאכול מן המחובר ולהכי הוי מוקצה א"נ עשבים מוקצין הם אפילו לר"ש לפי שאינו יושב ומצפה שילקטום אבל בנר יושב ומצפה מתי יכבה כדאמרינן לעיל (דף מו:) וכן פירות הנושרין יושב ומצפה מתי יפלו ולהכי אי לאו טעמא דשמא יעלה ויתלוש הוו שרו: **מעמיד** אדם בהמתו ע"ג עשבים בשבת. כדדרשי' במכילתין למען ינוח שורך וחמורך וגו' יכול לא יניחנו תולש לא יניחנו עוקר ת"ל למען ינוח ואין זה נוח אלא צער. ר"ת: **אמר** אביי שלא בפניו הוה. נראה לר"י דמודה אביי דנר לאחד נר למאה אלא דסבר דהכא אם היה בפניו עיקר היה נעשה לצורך ר"ג שהיה נשיא ושר וראש בספינה:

אהדרינהו

מסורת הש"ס

[ע"ז לא.]

[עירובין עט.]

[תוספת' פי"ד]

לקמן קנא. מכשירין פ"ב מ"ה

עין משפט
נר מצוה

[ד"ה ואפילו]

פ א מיי' פי"ג מהלכות מאכלות אסורות הל"י סמג לאוין קלח טור ש"ע יו"ד סימן קיח סעיף א וסימן קל סעיף ב:

פא ב מיי' פ"ו מהלכות שבת הלכה ב ג סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן רעו סעיף א וסימן שכה סעיף יא ויב:

פב ג ד מיי' וסמג שם טוש"ע או"ח סימן שכה סעיף י יא:

פג ה ו מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה לו סמג שם טוש"ע או"ח סימן שכד סעיף יג וסימן שכה סעיף יא:

פד ז מיי' פ"ו שם הל"ד וסמג שם טור ש"ע שם:

פה ח מיי' שם הלכה ז סמג שם טוש"ע או"ח סימן שכו סעיף יג:

[דף קכא.]

פו ט מיי' שם הלכה ד סמג שם טוש"ע שם סימן רעו סעיף ג:

◆

רבינו חננאל

או בב' ידים. אמר ליה כאותן של בית אביך ש"מ דניטלת בידו אחת שרי. ניטלת בב' ידים לא איתברירא לן בהדיא. וכן קרונות של בית רבי הניטלין בב' בני אדם לא איפשיטא. והתיר ר' חנינא לשתות יין הבא בקרונות של נכרים בחותם אחת ולא ידענא אי משום דסבר לה כר' אליעזר אי משום אימתא דבי נשיאה: נכרי שהדליק את הנר. ת"ר נכרי שליקט עשבים מאכיל אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור. וכן מילא מים להשקות בהמתו וכו'. בד"א

להביא הבהמה לשם ואין זה דוחק דדומיא דמתני' איירי האי בתרי עברי דנהרא שאין הבהמה יכולה לירד לבור ואע"ג דהך בבא וכו' כצ"ל רש"ל

◆

רב נסים גאון

לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב ואמר חוששני אני לו מחטאת: אי משום דסבר לה כר' אליעזר דלא חייש לזיופא ומימרא דר' אליעזר במס' ע"ז אין מעמידין בהמה (דף לא) דתניא אחד הלוקח ואחד השוכר בית כו' ר' אליעזר מתיר בשתייה ואמרו מר סבר כי פליגי רבנן עליה דר' אליעזר בחותם אחד כו' ובפ' השוכר את הפועלין (שם דף סט) אמרו וכי מאחר דקיימא לן כוותיה דרשב"נ וכוותיה דר' אליעזר דלא חייש לזיופא:

סליק פרק כל
כתבי הקודש

◆

הגהות
הב"ח

(א) תוס' ד"ה משקה וכו' שמתחלה היה יכול לילך ולשתות שם וכשהביאו נכרי דרך רה"ר: